

**ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΣΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΜΥΡΜΗΓΚΙΩΝ
ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ**

Του Τάσου Λεγάκη

Εισαγωγή

Η πανίδα του Ζαγορίου είναι πολύ πλούσια, αλλά εκτός από τα μεγάλα θηλαστικά (αρκούδα, αγριόγιδιο, ζαρκάδι, βίδρα, αγριόγατα, λύκο, αγριογούρουνο), τα πουλιά (όπως διάφορα είδη αετών και γυπών) και τα ψάρια (πέστροφα κ.ά.), πολύ λίγα πράγματα είναι γνωστά για τις υπόλοιπες ομάδες ζώων όπως τα έντομα. Αυτό το άρθρο ασχολείται με μια ομάδα εντόμων, τα μυρμήγκια (Υμενόπτερα, Formicidae) που έχει μελετηθεί πολύ λίγο στην Ελλάδα. Γενικότερα, δεν υπάρχει καμμία αναφορά για μυρμήγκια από ολόκληρη τη Βορειοδυτική Ελλάδα. Γιαυτό το λόγο, καθώς επίσης λόγω της σημασίας της περιοχής όσον αφορά τη χλωρίδα και την πανίδα, έγινε μια συστηματική έρευνα για να αναπληρωθούν τα κενά στην γνώση του χώρου.

Μέθοδοι

Πραγματοποιήθηκαν πέντε αποστολές στην περιοχή Ζαγορίου το 1979 και το 1981. Έγινε συλλογή σχεδόν σε όλους τους σημαντικούς βιοτόπους σε μικρά και μεγάλα υψόμετρα, σε όχθες ποταμών, σε διάφορα είδη δασών, σε καλλιεργημένες και εγκαταλειμμένες περιοχές, σε μακκίες και φρύγανα κ.ά. Τα μυρμήγκια διατηρήθηκαν σε 96ο αιθανόλη και αναγνωρίστηκαν στο εργαστήριο. Παρακάτω αναφέρονται οι περιοχές συλλογής:

Αώος κοντά στην Κόνιτσα, Αώος κοντά στο Βρυσχώρι, Βοϊδομάτης κοντά στην Κόνιτσα, Βρυσχώρι, Γρεβενίτι, Γυφτόκαμπος, Δίλοφο, Καπέσοβο, Κήποι, Νεγάδες, Τσεπέλοβο, φαράγγι Βίκου.

Αποτελέσματα

Παρακάτω δίνεται κατάλογος των ειδών που συλλέχτηκαν.

Υποοικογένεια PONERINAE

Ponera coarctata

ΥΠΟΤΙΚΟΓΕΝΕΙΑ MYRMICINAE

Myrmica sabuleti
Myrmica ruginodis
Aphaenogaster simone lli balcanica
Aphaenogaster subterranea
Aphaenogaster ovaticeps
Messor vufitarsis
Pheidole pallidula
Cremastogaster scutellavis ionia
Solenopsis sp.
Leptothorax unifasciatus
Leptothorax nylanderi
Tetramorium caespitum
Tetramorium semilaeve

ΥΠΟΤΙΚΟΓΕΝΕΙΑ DOLICHODERINAE

Dolichoderus quadripunctatus
Dolichoderus sp.
Liometopum microcephalum
Tapinoma erraticum

ΥΠΟΤΙΚΟΓΕΝΕΙΑ FORMICINAE

Plagiolepis pygmaea
Cataglyphis nodus
Camponotus aethiops
Camponotus marginatus
Camponotus piceus
Camponotus ligniperda
Camponotus vagus
Prenolepis nitens
Lasius emarginatus
Lasius flavus
Formica lugubris
Formica cunicularia
Formica fusca
Formica gagates
Formica rufibarbis

Συζήτηση

Η ανάλυση της γενικής εξάπλωσης των ειδών που παρατηρήθηκαν στο Ζαγόρι δείχνει ότι τα μυρμήγκια της περιοχής δεν ανήκουν σε έναν ειδικό τύπο εξάπλωσης. Φαίνεται ότι η πλειοψηφία ανήκει στο μεσογειακό, νοτιοευρωπαϊκό, ασιατικό και ποντιακό τύπο εξάπλωσης, που έχουν περίπου ίση επίδραση. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με την κατάσταση στην πανίδα των μυρμηγκιών της νότιας και νησιωτικής Ελλάδας όπου επικρατούν τα μεσογειακά και νοτιοευρωπαϊκά στοιχεία. Ο τύπος εξάπλωσης μοιάζει περισσότερο με αυτόν της Κεντρικής Βαλκανικής. Αν ξεχωρίσουμε όμως τα ανθρωπόφιλα είδη που ζουν μέσα ή κοντά σε οικισμούς, βλέπουμε ότι σ' αυτά επικρατούν τα μεσογειακά και νοτιοευρωπαϊκά στοιχεία.

Μια ενδιαφέρουσα ζωογεωγραφική πλευρά είναι ότι η περιοχή αποτελεί το νοτιότερο σημείο εξάπλωσης ορισμένων ειδών στα Βαλκάνια, όπως π.χ. το *F. LUGUBRIS* και το *F. GAGATES*.

Η πλειοψηφία των μυρμηγκιών του Ζαγορίου ζει σε μεγάλο εύρος υψομέτρων. Όμως επτά είδη βρέθηκαν μόνο πάνω από τα 1000 μ., ενώ τρία από αυτά βρέθηκαν μόνο πάνω από 1400 μ. Τα περισσότερα από αυτά είναι είδη που βρίσκονται κυρίως σε βορειότερα κλίματα.

Τα περισσότερα είδη του Ζαγορίου είναι εντομοφάγα και παμφάγα. Το 75ο)ο των παμφάγων βρέθηκαν μέσα ή κοντά σε οικισμούς, ενώ μόνο το 50ο)ο των εντομοφάγων βρέθηκαν εκεί. Αντίθετα, τα 6 από τα 7 είδη που ζουν πάνω από 1000 μ. είναι εντομοφάγα. Αυτό αναμένονταν, γιατί τα παμφάγα είδη εκμεταλλεύονται καλύτερα την ποικιλία τροφής που τους προσφέρει ο άνθρωπος.

ΤΑΣΟΣ ΛΕΓΑΚΗΣ

Τομέας Οικολογίας και Ταξινομικής
Βιολογικό Τμήμα, Πανεπιστήμιο Αθηνών
Πανεπιστημιούπολη, Αθήνα 157 71